Aan de fractievoorzitter en voorzitter van de programmacommissie

Amsterdam, 4 juni 2025
Betreft: Zet in op meedoen vanaf dag één voor nieuwkomers en met beleid dat werkt

Geachte fractievoorzitter en voorzitter van de programmacommissie,

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 werkt u aan keuzes die bepalen hoe uw gemeente omgaat met werk, opvang, draagvlak en integratie. U ontvangt mogelijk meerdere oproepen om het arbeidspotentieel van nieuwkomers beter te benutten — ook vanuit organisaties waar wij als OpenEmbassy mee samenwerken.

Met deze brief willen wij als kennisorganisatie onderstrepen: er ís geen tekort aan motivatie of talent onder nieuwkomers — het ontbreekt vaak aan een stabiele, goed samenwerkende infrastructuur die mensen vanaf dag één in staat stelt om echt mee te doen. Gemeenten kunnen hierin het verschil maken. Niet alleen door toegang tot werk te bevorderen, maar ook door (regionale) samenwerking te organiseren, opvang menswaardig in te richten, en beleid te ontwikkelen dat is gebaseerd op wat nieuwkomers zélf ervaren als helpend.

In deze brief delen we suggesties hoe u in uw programma aandacht kunt besteden aan de voorwaarden die nodig zijn om nieuwkomers écht te laten meedoen. Dit draagt bij aan een sociaal sterke gemeente en een duurzame regionale arbeidsmarkt.

1. Zorg dat werk, taal en begeleiding voor nieuwkomers lokaal op elkaar aansluiten

Nieuwkomers willen vaak aan het werk, maar worden niet vanzelf bereikt door het bestaande gemeentelijke aanbod. Door werk, inburgering en begeleiding beter op elkaar af te stemmen, kunnen gemeenten zorgen voor een snellere en duurzamere participatie. Dit vraagt om samenwerking binnen het sociaal domein én met lokale werkgevers.

Er zijn steeds meer goede lokale voorbeelden hoe mensen die gevlucht zijn kunnen werken vanuit de opvang, of hoe werk gecombineerd kan worden met inburgering. Een succesvolle aanpak draait om de match tussen nieuwkomers en werkgevers, waarbij je nieuwkomers zelf kunt inzetten voor de voorlichting en begeleiding van hun peers en bijvoorbeeld een lokale ondernemer met een groot werkgeversnetwerk om werkgevers te overtuigen.[1]

Voor in het verkiezingsprogramma
>> “We verbinden lokaal beleid voor werk, inburgering en begeleiding, zodat nieuwkomers sneller zelfstandig kunnen meedoen en hun talent kunnen inzetten voor de gemeente.”

[1] *Toeleiding naar werk vanuit het azc, Handreiking op basis van inzichten uit het evaluatieonderzoek naar de pilot van COA, gemeente Almere en Randstad i.o.v. het ministerie van SZW*, OpenEmbassy (2024).

2. Positioneer participatie van nieuwkomers als structureel arbeidsmarktbeleid

In plaats van te denken in aparte trajecten voor integratie, is het van belang om participatie van nieuwkomers te beschouwen als onderdeel van regionaal arbeidsmarktbeleid.[2] Juist nu personeelstekorten oplopen, is het verstandig om ook te investeren in de ontwikkeling en inzetbaarheid van mensen die al in de regio wonen, in plaats van te leunen op de werving van nieuwe arbeidsmigranten.

Uit onderzoek naar de behoefte van nieuwkomers in de opvang als het gaat om participatie, bleek dat 94% (o.b.v. 600 respondenten) graag al de taal had geleerd in de opvang en 75% graag mensen buiten de opvang had willen leren kennen.[3] Uit lokale onderzoeken naar draagvlak voor opvanglocaties blijkt dat omwonenden graag willen dat nieuwkomers de taal leren en zelfredzaam worden.[4] Een lokaal aanbod van taalonderwijs en buurtcontact draagt bij aan snellere integratie én aan meer draagvlak onder inwoners – precies waar beleid op inzet.

Voor in het verkiezingsprogramma

>> "We maken participatie van nieuwkomers een structureel onderdeel van ons arbeidsmarktbeleid. Daarmee benutten we het aanwezige talent in de regio en dragen we bij aan duurzame oplossingen voor personeelstekorten."

3. Waardige, stabiele opvang is een randvoorwaarde voor meedoen

Herhaalde verhuizingen en grootschalige opvanglocaties bemoeilijken duurzame participatie. Gemeenten kunnen kiezen voor een aanpak waarin opvang kleinschalig, lokaal ingebed en gericht op doorstroom is. Dit biedt nieuwkomers de rust en stabiliteit die nodig zijn om snel te starten met werken, leren en integreren.

Nieuwkomers geven zelf aan dat onverwachte verhuizingen funest zijn voor hun gevoel van stabiliteit en om iets op te kunnen bouwen.[5] Enkele lokale voorbeelden waar mensen niet zomaar hoeven te verhuizen laten zien dat er ook meer betrokkenheid ontstaat vanuit werkgevers en vanuit scholen waardoor nieuwkomers(gezinnen) al vanaf dag één aan een stabielere basis kunnen bouwen.

Daarnaast kunnen gemeenten zich aansluiten bij partijen in en rond de opvang die concrete aanpakken ontwikkelen om de opvang menswaardiger te maken binnen de bestaande budgetten. Denk aan inrichting voor privacy en rust, begeleiding naar werk, bewonersparticipatie, cultuursensitieve zorg, afschalen van beveiliging en inbedding in de buurt.

Voor in het verkiezingsprogramma

>> "We investeren in kleinschalige, menswaardige en stabiele opvang die aansluit op de lokale gemeenschap en arbeidsmarkt en beperken overplaatsingen tussen gemeenten zoveel mogelijk."

---

[2] Ruimere werkmogelijkheden voor asielzoekers leiden tot substantiële maatschappelijke baten waar nauwelijks extra maatschappelijke kosten tegenover staan, zo blijkt uit onderzoek van SEO Amsterdam Economics.
[3] Onderzoek in opdracht van COA, nog niet gepubliceerd.
[4] Zie Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) van Populytics i.o.v. gemeente Eindhoven, De Liemers en Kampen.
[5] OpenEmbassy, Regioplan, & BMC. (2024). *Perspectief Inburgeraars: Uitkomsten 2023–2024.* Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

4. Betrek nieuwkomers actief bij lokaal beleid en uitvoering

Gemeentelijk beleid is effectiever wanneer het gebaseerd is op de ervaringen van mensen om wie het gaat. Nieuwkomers beschikken over kennis en inzichten over wat werkt in praktijk en wat zij nodig hebben. Door hen actief te betrekken bij beleid, uitvoering en evaluatie ontstaat beter en doelgerichter beleid.

Steeds meer gemeenten werken met klankbordgroepen van nieuwkomers, die meedenken over beleid, programma's mee-ontwerpen en signalen kunnen geven vanuit de achterban. Recente voorbeelden uit de praktijk: het betrekken van een klankbordgroep bij een nieuwe locatie voor welkom-activiteiten, of het samen met inburgeraars doornemen van vereisten voor nieuwe aanbestedingen voor de inburgering. Dit geeft de gemeente meer inzicht in wat wel en niet werkt t.a.v. opvang-, inburgering en integratiebeleid.

Voor in het verkiezingsprogramma
>> "We betrekken nieuwkomers structureel bij lokaal beleid en uitvoering, onder meer via participatief onderzoek en door hun ervaringen actief in te zetten in de vorm van ervaringsdeskundigheid."

5. Werk regionaal samen aan integraal beleid

Geen enkele gemeente staat er alleen voor. Om effectief beleid te maken voor participatie en arbeidstoeleiding van nieuwkomers, is samenwerking binnen de arbeidsmarktregio én met omliggende gemeenten van belang. Zo zorg je dat nieuwkomers structureel worden meegenomen in beleidsprogramma's voor werk, integratie en onderwijs.[6]

Zo hebben de arbeidsmarktregio's vanuit het ministerie van SZW budget gekregen om werk in Nederland punten (WIN-punten) te organiseren om de informatievoorziening en ondersteuning van arbeidsmigranten te versterken. Een ander interessant voorbeeld is de regionale aanpak 'Statushouders en Werk' in de Achterhoek, waarin overheden, werkgevers en maatschappelijke partners samenwerken aan duurzame arbeidstoeleiding van nieuwkomers.

Voor in het verkiezingsprogramma
>> "We werken regionaal samen met andere gemeenten, de arbeidsmarktregio en provincie aan integraal beleid voor werk en participatie van nieuwkomers. Zo vergroten we onze impact."

We hopen van harte op uw inzet voor nieuwkomers in uw gemeente! Bij vragen kunt u contact opnemen via info@openembassy.nl.

Met vriendelijke groeten,

Renée Frissen, directeur OpenEmbassy

[6] Dit sluit aan bij onze reactie op de internetconsultatie van het wetsvoorstel *versterking arbeidsmarktregio's*, waarin we pleiten voor structurele aandacht voor nieuwkomers binnen regionale beleidsagenda's.